ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ

കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ

ജനരംജിനി

അച്ചുക്കൂടത്തിൽ അച്ചടിപ്പിച്ചത

നാദാപുരം

൧൦൮൨

അവതാരിക

—೦೦೦—

നാട്യശാസ്ത്രം ജനങ്ങൾക്ക അറിവിനെയും രസ ത്തെയും കൊടുക്കുന്നതാണെന്ന സൎവ്വജനസമ്മത മാണല്ലൊ- എന്നാൽ ഇയ്യിടെ പരിഷ്കാരം ലേശം പൊലുമില്ലാത്തപേക്ക ചെണ്ടപ്പാട്ട എന്നിവയൊട കൂട്ടികളിക്കുന്നതും ഭൂതംകെട്ടി തുള്ളുന്നതും വളരെവ്യത്യാസമായി തൊന്നുന്നതല്ല- അതിനാൽ അല്പമെങ്കിലും അതിൽജനങ്ങൾക്ക അറിവുണ്ടായിരിക്കെണ്ടത ആവശ്യമാണെന്ന വിചാരിക്കുന്നു- അതിനുവെണ്ടി നാട്യശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരംഗമായ കൈമുദ്രകളുടെ വിവരത്തെ കാണിക്കുന്നതായ ഈ ചെറുപുസ്തകത്തെ അച്ചടിപ്പിക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചതാണ- മലയാളികൾക്ക എളുപ്പത്തിൽ അൎത്ഥംമനസ്സിലാകുവാൻ വെണ്ടിമലയാളത്തിൽ ഒരുവ്യാഖ്യാനവും ചെൎത്തിട്ടുണ്ട- ഈ പുസ്തകംവളരെ അപൂൎവ്വമാകയാൽ മറ്റുപുസ്തകങ്ങളുമായി ഒത്തുനൊക്കുവാനും ചില അസൌകൎയ്യങ്ങളാൽ അച്ചടി പരിശൊധിപ്പാനും സംഗതിവരായ്കയാൽ അല്പംചില തെറ്റുകൾ ഉള്ളിൽവന്നുപൊയിട്ടുണ്ട- രണ്ടാമത അച്ചടിപ്പിക്കുമ്പൊൾ അതുകൾ പരിഷ്കരിക്കും

എന്ന

ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ.

—0—

വാസുദേവം നമസ്കൃത്യ ഭാസുരാകാരമീശ്വ
രം ഹസ്തമുദ്രാഭിധാനാദീൻ വിസ്തരേണ ബ്രു
വീമ്യഹം ൧

സുന്ദരസ്വരൂപനായ ശ്രീനാരായണനെ നമസ്കരിച്ചിട്ട കൈമുദ്രകളുടെ പേര മുതലായതിനെ ഞാൻ വിസ്താരമായി പറയുന്നു.

ഹസ്താഃ പതാകോ മുദ്രാഖ്യഃ കടകോ മുഷ്ടിരി
ത്യപി കർത്തരീമുഖസംജ്ഞശ്ച ശുകതുണ്ഡഃ
കപിത്ഥകഃ ഹംസപക്ഷശ്ച ശിഖരോ
ഹംസാസ്യഃ പുനരഞ്ജലിഃ അർദ്ധചന്ദ്രശ്ച
മുകുരോ ഭ്രമരഃ സൂചികാമുഖഃ
പല്ലവസ്ത്രിപതാകശ്ച മൃഗശീർഷാഹ്വയ
സ്തഥാ സർപ്പശിരസ്സംജ്ഞോ വർദ്ധമാന
ക ഇത്യപി അരാള ഊർണ്ണനാഭശ്ച മു
കുളഃ കടകാമുഖഃ ചതുർവ്വിംശതിരിത്യേതേ
കരാഃ ശാസ്ത്രജ്ഞസമ്മതാഃ ൨

പതാകം മുദ്രാഖ്യം കടകം മുഷ്ടി കർത്തരീമുഖം ശുകതുണ്ഡം കപിത്ഥകം ഹംസപക്ഷം ശിഖരം ഹംസാസ്യം അഞ്ജലി അർദ്ധചന്ദ്രം മുകുരം ഭ്രമരം സൂചികാമുഖം പല്ലവം ത്രിപതാകം മൃഗശീർഷം സർപ്പശിരസ്സ വർദ്ധമാനകം അരാളം ഊർണ്ണനാഭം മുകുളം കടകാമുഖം ഇങ്ങിനെ

ഇരുപത്തിനാല കൈകളുണ്ടു മുഖ്യമായിട്ടുള്ളത.

നമിതാനാമികാ യസ്യ പതാക സ്സകരസ്മൃ
തഃ സൂര്യോരാജാ ഗജസ്സിംഹ ഋഷഭൌഗ്രാ
ഹ തൊരണഞ്ചൈത ലതാ പതാകാ വീചി
ശ്ച രഥ്യാ പാതാളഭൂമയഃ ജ്വലനം ഭാജനം
പാൎശ്വം പ്രായം മാഹാത്മ്യമിനം ഘനം ൭ പ
റികമുക്താസംസ്ത്രപ്പ ചരണം ചക്രമാസനം
അശനിർഗ്ഗോപുരം ശൈത്യം ശകടം സൌന്ദൎയ്യ
കീൎത്തികൌ ഋ കവാട ഉപധാനഞ്ച പരി
ഫലാശ്രി ലതാഗ്ര്യൈ ഷൾത്രിംശൽ കേതെ
ന്തൊരഥാഃ പതാകാ സ്സംയുതാ കരാഃ ന
ദിപന്ദ്യോ ഗമനം ജിഹ്വാ ലലാടം ഗാത്ര
മെവച ഉപശല്യം ശബ്ദശ്രവ ദ്രുത
സൈകതപല്ലവാഃ ൧൦ അഭയംമുക്ത പ
താകായാഃ ശേഷസ്യാ സ്സമീരിതാഃ

മൊതിരവിരൽ മദ്ധ്യത്തിൽ മടക്കിയാൽ അതിന്നു പതാക മുദ്ര എന്നു പെര — ആദിത്യൻ രാജാവ ആനസിംഹം കാള മുതല തൊരണക്കാല വള്ളി കൊടിക്കൂറ തിരമാല വഴി പാതാളം ഭൂമി നാഴിക്കൽ പാത്രം മാളിക സന്ധ്യാ മദ്ധ്യാഹ്നം മെഘലംഘനം തൊടുത്ത്യൻ സഞ്ചാരം ചക്രം പീഠം വജ്രായുധം ഗൊപുരം ശൈത്യം വണ്ടി ശാന്തം കട്ടിലം വാതിൽ തലയണ കിടങ്ങുകാല തഴത ഈ ൩൦ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ദിവസം ഗമനം നാവ നെററി ശരീരം എന്നപൊലെ എന്നത ശബ്ദം ദ്രുതൻ മണൽത്തിട്ട തളിര ഈ ൧൦ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും പതാകമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

അംഗുഷ്ഠസ്യ തൎജ്ജന്യാ യദ്യഗ്രെ മിളി

ന്താ ഭവേൽ ൧൫ ശേഷാ വിശ്രുതിതാ യ
ഗ്യ മുദ്രാപ്യസ്സകരോമതഃ ലപനം ചല
നം സാങ്ക് സ്സര സ്സാന്ദ്ര വിസൃതിഃ ൧൬
സര്വ്വാ വിജ്ഞാപനം ചസ്സ മൃത്യുശ്ച്യു
നമേവച ഉപപീത മുദ്രഃ പ്രോക്താ മ്
ദ്രാപ്യാസ്യ ത്രയോദശ ൧൭ ചംസൂമു സം
യുതാഃ പ്രോക്താ നാട്യസിദ്ധാന്ത വേദിഭിഃ
ചിന്തം ചിന്താമിലാക്ഷശ്ച സംയമേശ്ച
വ തഥാസൃതിഃ ൧൮ പുനഃ ജ്ഞാനഞ്ച നി
ഷ്ഠിശ്ച പഞ്ചാൽ പ്രാണ പരാഭവൌ ഭാ
വ്യർത്ഥശ്ച നാതെന്ത്വ കൃത്തി കാര്യശോചി
താഃ ൧൯ അസംയുക്താ മുനീന്ദ്രേസ്സു ക
രാ മുദ്രാപദാ സ്മതാഃ

൪

ചൂണ്ടൻവിരലിന്റെയും പെരുവിരലിന്റെയും അഗ്രങ്ങൾ തമ്മിൽ തൊട്ടുകയും ശേഷം വിരലുകൾ തൊടാതിരിക്കയും ചെയ്താൽ അതിന്നു മുദ്രാഖ്യം എന്നപേര. ലപനം ചലനം സാന്ദ്രം സത്ത്വം എന്നിങ്ങിനെ മറ്റു എല്ലാമെന്ന അറിയിക്ക സാധനം മരണം ധ്യാനം ചൂണ്ടല തൊട്ടുള്ളത ഇത ൨൦ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും മനസ്സു വിചാരം ആഗ്രഹം താൻ സ്വരണം ജ്ഞാനം സൃഷ്ടി പ്രാണൻ പരിഭവം ചിന്തവാനുള്ളത ഇല്ലെന്നുള്ളത ആയിരംകൊണ്ടുമെന്ന ഇത ൧൫ - പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും മുദ്രാഖ്യമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

അംഗുഷ്ഠാംഗുലി മൂലന്തു സംസ്പൃശേത്തർജ്ജനീമ
ധ്യമാം ൨൧ മുദ്രാഭിധാന ഹസ്തസ്തു കടകാഖ്യം

പ്രജത്താ വിഷ്ണുഃ കൃഷ്ണോ ഹലീബാണഃ
സ്വർണ്ണം ഗന്ധം നിശാപതി ഏവ നിലോൽപ്പ
ധാനയോഗത്തിൽ ശ്രീ വിഷ്ണോതാരാസ്സ മുല്ല
ലം രക്ഷഃ കിരീടം പരിഘം വിശേഷഃ
സ്യന്ദനം പുനഃ ഏവ സഹോത്ഥാ വിശ
തികരാ സ്സംയുക്ത കടകാഹ്വയാഃ കുസുമം
ദർപ്പണം നാഭി ഹോമ സൈപ്പലോല്ല വാച
കം ഏവ ശബ്ദ്യന്നിര സ്വരഭീ നിർദ്ദിഷ്ടാഃ
കടകാദിയാഃ അസംയുക്താഃ നവകരാ നാ
ട്യശാസ്ത്ര വിശാരദൈഃ ൨൦

ഒപ്പാകൃഷ്ടപ്പിടാതെ നടുവിരലിന്റെ അഗ്രം പെരുവിരലിന്റെ മുട്ടു തൊടീച്ചാൽ അതിന്നു കടകമുദ്ര എന്നുപേര നാമമാകുന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ബലഭദ്രൻ ശരം സ്വർണ്ണം വെള്ളി രാക്ഷസി ഇലക്കം മൃഗസ്ത്രീ ശ്രീഭഗവതി വിണുനാമങ്ങൾ മാല ഉല്പലം രക്ഷസ്സ കിരീടം ഗദായുധം വിശേഷം തേര ഒന്നിച്ചുള്ളതു ഇതു ൨൦ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും കുസുമം കണ്ണാടി സ്ത്രീ ഹോമം വിശപ്പ അല്പമെന്നതു യാതൊന്നെന്നതു ആവനാഴി ശൈഥില്യമുള്ളത ഇതു ൯ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും കടകമുദ്രയിൽ കാട്ടുന്നു.

അംഗുഷ്ഠസ്യ തർജ്ജനീപാർശ്വ മാശ്രിതോംഗുല
യഃ പരാഃ ആകുഞ്ചിതാശ്ച യസ്യ സ്യസ്സ
ഹസ്യാ മുഷ്ടിസംജ്ഞകഃ ഏഷ സ്ഥിരതാപ
വൽഗ്ഗാലാവണ്യ പൂർണ്ണം ദൃശ്ച ബന്ധ
നം യോദ്ധ്യേച്ഛാ തിശ്ച ഖഡ്ഗഹസ്താകർഷണം
ചാമരം യമഃ വധ പക്ഷൈഷധി ശാ
ചെയ്യ ബന്ധനം പ്രദക്ഷിണം വന്ന

ദ്രം ത്യാഗകീൎത്തിപവിക്രമസ്ഥാപനം ന
ലോ വദ ഉൽകീൎണ്ണം പ്രസവകൈശ്രവ ഫ
ന്യാസ്യ പഞ്ചവിംശതിഃ ഷഷ്ടിസംജ്ഞാ
മുനീന്ദ്രൈസ്സ്യു സാമുദ്രികാഃ പരികീൎത്തി
താഃ വ॰ ബൃഹദാൎത്ഥം ഉദരാൎത്ഥം ധിഗ
ൎത്ഥഃ സമീപസ്ഥോ ലംബനം സഹനം
മാന മനുവാദോ ജയം ധനഃ വൃദ്ധ ന
സ്യ ഷ്ഷൈൎബ്ബ്ക വാക്യന്തു ജന്മോ ഹരന്നേ ദ്രോ
ജ്യന്നൊ ആയുഷ്ക ഷഷ്ടിന്നാമാനഃ കൎത്താഃ പ
ഞ്ച ഭൈരാമിതാഃ ധന

ചുണ്ടൻവിരലിന്റെ മുതൽ അരുവിൽ പെരുവിരൽ തൊട്ടുകയും മറ്റുള്ള വിരലുകളെല്ലാം മടക്കുകയും ചെയ്യാൽ അതിന്നു ഷഷ്ടിക എന്നുപേർ — തെരുതെളിക്കുന്നവൻ വരം തെപൂന്ദൎശ്യം പുണ്യ മൂൎത്തം ബന്ധനം ധൈൎയ്യം ഗുരുത ഇടിപ്പ കാലിന്റെ പൊട്ടി വലിക്കുക മാമനാ ആന്തകൻ മിളി തൃഷയും ശാപം തൈബല ദാനം പ്രദക്ഷിണം കുഴിക്കുമുപൈരാഷിക്കുക കുന്തം വിക്രമം നവിക്ക വിതൎക്ക പ്രസവം ഇതുട ൨൫ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും വെവ്വെറെ ഏറ്റവും ധിക്കരിക്ക മന്ത്രി അതിക്രമിക്ക സഹിക്ക മാനം സമ്മതം ജയം വിദ്യ തെജസ്സ് മുന്നവാൎദ്ധക്യം ഹരിക്ക മക്കണം ഇതു ൧൫ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും ഷഷ്ടികയിൽ കാട്ടുന്നു —

കനിയസ്സ്യന്നമായതു തിസ്രസ്സ്നാനാഃ
പരാഃ ആലംബന്യാ സ്പൃശൻ ത്യാഗം സാ
ഭ്ദുഷെൻ ഭരഷ്ഠാഃ വൃ കൎത്തരി വെമി
ന്യാളു ചാസ്യന്തം ഭൂതന വൈദിനാഃ പാപഃ
ഭൂമൈ ബ്രാഹ്മണാ വ കീൎത്തിഃ കിംശ്ച

ഹംഭ്രമരം ചേച്ച ഗൂഢിസ്ഥിരഞ്ച ചംശാര്യ
ക്ഷയാശ്രുവണാ ഭാഷണെ ഗരെവസ്ഥ
നംഗരയാ നാട്യത്തെത്ത ഷ്ടിനിപാഗപെ
വനു കർത്തരീമുഖ പ്രാപ്യ സംയുക്താ:
ഷോഡശസംതാ: യുക്തൈർഗ്ഗ വച
നവചനം സമയക്രമ: നം ബഹുക്തി
സ്തംഭചച മന്ത്ര്യാവലംബം വിരോധി
താ ബാലകാ നികലരൂപാചി ദൃതാ
ഞെത്ത സ്പർശിതാ: നൃ കർത്തരീമുഖ
പ്യാവ്യാ താസംയുക്താ ഭേദശാസ്ത്രം

ചെറുവിരലും മോതിരവിരലും പിന്നെയും മുന്നു വിരലുകൾ അല്പം മടക്കിയും ചെറുവിരലിന്റെ തലയെ ചൂണ്ടുവിരലിന്റെ തലയിൽ ഒരുഭാഗത്ത് തൊടിക്കയും ചെയ്താൽ അതിന്നു കർത്തരീമുഖം എന്നു പേർ — വിശേഷം തുല്യ സ്വാമിഭക്തി യശസ്സ് ആനന്ദം ഒട്ടക്കാരം ഭേദം മൃതം ഗൂഢി തിര വംശം വിശപ്പ് കേൾക്ക പാക ഗം അവസാനം നായാട്ട് ഈ നദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും നിഷ്ഠ പോകു സമയഭേദം ബഹുവചനം ഞങ്ങൾ മനുഷ്യർ ഒപ്പം വിരോധം കുട്ടികിരി ഈ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും കർത്തരീമുഖത്തിൽ കാട്ടണം.

ശുകതൈ വഭാരോ വക്ത്രാ തജ്ജന്യാംഗുഷ്ഠ സം
യുതാ നൃ നമിതാനാമികാ പെർഷെ കഞ്ചി
തൊ ഭഞ്ചിതെ താം ക്രത്തണിക മിത്ര്യാഹ്ല
രാചാസ്ത്രാ ഭേതഷ്ഠാ നൃ യൊ നൃദയ മ
ക്കളെ ഒചവചക്കിഞ്ചുവ പ്രയുക്ത്യതെ

ചൂണ്ടാൻവിരലിന്റെ പുറകെ പോലെ വളഞ്ഞും ചെ

ത്രിവിരൽ മടക്കി അതിന്മേൽ പെരുവിരൽ വെക്കുകയും മറ്റെ വിരലുകൾ പൊങ്ങിച്ചു മടക്കയും ചെയ്താൽ അതിന്ന് ശുകതുണ്ഡമുദ്ര എന്നു പെര — ആനതൊട്ടി പക്ഷി ഇതുരണ്ടുപദാൎത്ഥങ്ങൾമാത്രമെ ഈ മുദ്രയിൽകാട്ടെണ്ടു ഉള്ളു. അവകൾ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും കാട്ടെണ്ടതാണ -

നമിതാനാമികാ പൃഷ്ഠ മംഗുഷ്ഠായുധി സം
ന്യസെൽ യസ്യ കനിഷ്ഠികാന്യ നമ്രാച യ
സ്യാംസ്യു സകാസ്യതഃ കപിത്ഥാഖ്യശ്ച വി
ഭവ്ദിഃ ഗ്രന്ഥശാസ്ത്ര വിശാരദൈഃ നരു
വഃ ഗ്രൗരാ സംശയഃ പിങ്കല പരിനന്യസ്തു
നിവൎത്തനം ബഹിഃ പൃഷ്ഠാവലംബനം പദ
വിന്യാസ ഇത്യപി തന്ത്ര സംയുക്താസ്യു കപി
ത്ഥാഖ്യേ മുദ്രാ ഹസ്ത സ്തമിതിതാഃ ● ● ● ●

പവിത്രവിരൽ മടക്കിയും അതിന്മേൽ പെരുവിരൽതൊടിച്ചു നടുവിരൽ നല്ലവണ്ണം മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്നകപിത്ഥമുദ്ര എന്നുപെര — വല സംശയം പിലി കുടിക്ക തൊടുക മടക്കുക പുറഭാഗം വഴിയയപ്പുറം എറിയുക കാലടിവെക്കുക ഇത ൧൦ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടു കപിത്ഥമുദ്രയിൽ കാട്ടണം. ● ● ●

അംഗുല്യശ്ച യഥാപൂൎവ്വം സംസ്ഥിതാ യുക്തിയ
സ്യത്തു സഹദെവ്യാ ലം സ പക്ഷ്യാഖ്യാ മു
ണ്ട്യതെ രേതാലിഭിഃ നന്ദ ചന്ദ്രാ വായു
ഖണ്ഡമഥശ്ച ദെവപൂൎവ്വത സാനവഃ നി
ത്യബോധവ ശംഖാശ്ച ശിലാ സ്വഭംഗന്ദ
നം വം വസനം വാഹനം വ്യാഘ്ര ഉദയ
നം പതനം ജനഃ താഡനം ചരമനംബ്ധൈ
വ വ്യാപനം സ്ഥാപനം തഥാ ൧ ആ ൧

ന്നം നമസ്കാരശ്ച മജ്ജനം ചന്ദനം തഥാ
ആലിംഗനഞ്ചാനുയാനം പാലനം പ്രാപ
ണം ഗദാ വട കപോല മംസഃ കേശശ്ച
വിധേയാനുഗ്രഹേണ മുനിഃ ഇതിശ്ലോകാദി
ധേയശ്ച മത്സ്യപുച്ഛ കഥിതാഃ വട ഹം
സപക്ഷാഖ്യ ഹസ്താസ്സു ചതുൎവിംശ ച
യോത്തരാഃ സംയുക്താ നാട്യശാസ്ത്രജ്ഞൈഃ
കഥിതാ മുനിപുംഗവൈഃ വട യുക്തൽ ബ
ഹുക്തി പൂൎവാരംഭം ഇദാനി മഹമഗ്ര
തഃ പരശ്ചേത്തി താഡപാന മത്സ്യംഗപ്രാപ്തി
വാരണേ വഹി അയുക്ത ഹംസപക്ഷാ
ഖ്യാ ഹസ്താ ഏകാദശസ്മൃതാഃ

വിരലുകളെല്ലാം ഉക്തപ്രകാരം തന്നെ നിൎത്തിവെച്ചാൽ അതിന്നു ഹംസപക്ഷമുദ്ര എന്നു പേര— ചന്ദ്രൻ വായു കാമദെവൻ ദെവന്മാര പൎവ്വതം കൊട്ടുകൂടി എല്ലാപ്പൊഴും ബന്ധുക്കൾ കിടക്ക ശിലാ സൈന്യം മാറ് സ്തനം വസ്ത്രം എടുക്കുക വ്യാജം കിടക്കുക വീഴുക ജനം അടിക്ക മാവ വ്യാപിക്ക സ്ഥാപിക്ക വരിക നമസ്കാരം കുളിക്കുക ചന്ദനം ആലിംഗനം പിന്നാലെ പൊക രക്ഷിക്കുക പുറത്തെയ്ക്കുക ഗദാ കവിൾത്തടം ചുമല തലമുടി വിനയമുള്ളവൻ അനുഗ്രഹം മഹൎഷി ഇപ്രകാരം എന്ന മത്സ്യം പൂജിക്കുക ആമ ഇവ വട പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും നിങ്ങൾ വാളു കൊപം ഇപ്പൊൾ ഞാൻ എന്ന മുമ്പിൽ എന്ന വെണ്ണഴ ഭ്രാലാ വിളിക്കുക സമീപപ്രാപ്തി തടുക്കുക ഇവ ഒക്ക പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രയിൽ കാട്ടുന്നു

പുരതോ മദ്ധ്യമാംഗുഷ്ഠാവപി പ്രസ്തുത സൃജേ
ന്തിന്നയെൽ വന്ന കപിത്ഥ ഹസ്തസ്യ ത
ദാ പ്രാപ്തയാൽ ശിഖരാഭിധാം സഞ്ചാരം
ചരണൌ നേത്രെ ശ്രുതിമാൎഗ്ഗമാൎഗ്ഗണെ
രൌ കൎണ്ണൌപാന്നം കരാഗ്രാന്വെഷ്ടൗ സം
യുക്ത ശിഖരാസ്തതാഃ

കപിത്ഥമുദ്രയെ വിടാതെ നടുവിരലിനെ മുമ്പൊ
ട്ടും ചൂണ്ടുവിരലിനെ വഴിയൊട്ടും നിൎത്തിയാൽ അ
തിന്ന ശിഖരമുദ്ര എന്നു പെര — നടക്കുക കാലുകൾ ക
ണ്ണുകൾ കാണുക വഴി അന്വെഷണം ചെവികൾ
കിടിക്ക ഈ എട്ടു പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടു ശി
ഖരമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

ഭവന്തി ശ്വേതമാഗ്രാഃ സ്വാംഗുഷ്ഠമൂലഗ്ന
ഗ്നാ മദ്ധ്യമാഃ യദ്യ ഇതരെ ചൊന്നതെ യ
ത്ര ഹംസാസ്യം തദീരിതം കനിഷ്ഠികാ ദ്യ
ദ്വ്യളിഃ പാണ്ഡരെ നീലലേശയിതെ ന
കൎണ്ണാ രോമരാജിശ്ച സംസ്തതാ ധ്വനിപും
ഗവൈഃ ഹംസാസ്യ ഹസ്താഭ്യാം ത്തൈജ്ഞ
രൂപാംവ വദ്ധി സംയുതാഃ ന്യാ പക്ഷ്മാരംഭഃ
കെശരെ മധ്യപാത്രിപലി രിത്യപി അ
സംയുക്താസ്തു ചിതാരെ ഹംസാസ്യാഖ്യാഃ
കരാസ്തതാഃ ൩൧

ചൂണ്ടുവിരലും പെരുവിരലും നടുവിരലും അഗ്ര
ത്തിങ്കൽ തൊടിക്കുകയും അഗ്രങ്ങൾ ഇളക്കുകയും മറ്റു
ള്ള വിരലുകൾ പൊങ്ങിച്ചിരിക്കയും ചെയ്താൽ അതി
ന്നു ഹംസാസ്യമുദ്ര എന്നു പെര — ശ്വേതമായവം പൊ
ടി വെളുത്തത നീലിച്ചത ചെറുതു കൎണ്ണാ രോമരാ

ങ്ങി ഈ ര്വ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും വക്ഷാ ന്തരം തലമുടി ഭുജ വയറുമുതലായ കടികൾ ഈ പ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും ഹംസാസ്യമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

കരശാഖാസ്തു വിശ്ലിഷ്ടാ മദ്ധ്യം ഹസ്തത
ലസ്യതു കിഞ്ചിദാകുഞ്ചിതം യദ്യപ്യലൂദിതം
സോഽഞ്ജലിഃ കരഃ ഇവ പ്രവക്ഷ്യം വമനം
വഹനിഃ പ്രവാഹഃ പ്രസവനഃ പ്രദാനമപ്
ക്ഷഃ കണ്ഡലതെയവ സന്താപഃ സൎഗ്ഗസ്സ
മാ തിച നദീസ്നാനം പ്രവാഹശ്ച തഥാ
രം നാട്യകോവിദൈഃ സംയുതാഞ്ജലിനാ
മാന്നോൎഹസ്താഃ പഞ്ചമശോഭിതാഃ ഉപ അ
ർദ്ധ ശാഞ്ജലിനഃ മാനാ വൃക്ഷോവെദകന്ദ്
സൎതെജ് ശാഖാ ക്രോധശ്ച വിമാനാദി ന്ദ്രാ
ദൃശാസ്യ വിശാരദൈഃ ൧൩

വിരലുകളെല്ലാം തമ്മിൽ തൊടിക്കാതെ നിൎത്തികയ്യ് കയ്യിന്റെ അടിക്കൊണ്ടൂന്നു മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്നു അഞ്ജലിക എന്നു പെര_ അതിപക്ഷം. ഷൾ്ത്രി അഗ്നി കതിര കറിനാളങ്ങൾ പ്രകാശം തലമുടി കംഡലം കൂട പരിഭ്രമം എല്ലാഴിപ്പോഴും എന്ന നദീസ്നാനം കുളിപ്പു ചൊര ഈ ക പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ഒരക്കൊമ്പ് ശേഷ്യാ ഇതരണ്ടും ഒരുകൈകൊണ്ടും അഞ്ജലികയിൽ കാട്ടണം

അംഹസ്തം തൎജ്ജനിമദ്ധ്യേ പി വക്രയിതെപത
താക്രമാൽ ഇഷകാകുഞ്ചിതയത്ര സൊഽയം
ചന്ദ്രകരസ്തദാ ഉ ഇ യതൃത്ഥിശ്ച കിമൎത്ഥ
ശ്ചവൈവശ്യാത്ഥനമേഘലശ്യരൂപൈ

വംസ്തിശ്ചാപി ത്രീണി പുരുഷകൎത്തൃ ഭൂ
സംഖ്യകാസ്ത്വപി ചന്ദ്രാഖ്യാ ഹസ്താനവ
സമീരിതാഃ പ്രസ്ഥാനം മന്ദഹാസശ്ചോക്തിഃ
ശബ്ദശ്ചാപി കുസുമം ത്ര്യ അസംഖ്യകാ
ൎദ്ധചന്ദ്രാഖ്യാ ശ്ചത്വാരഃ സംസ്മൃതാഃ ക
രാഃ

പെരുവിരലും ചെറുവിരലും ഒഴിച്ചു ശേഷമുള്ളവ ക്രമത്താലെ കാരണ്ണൊന്നു മടക്കിയാൽ അതിന്നു അൎദ്ധചന്ദ്രമുദ്ര എന്നു പെര — എങ്കിൽ എന്നത എന്തിനായിക്കൊണ്ടുന്ന പാരവശ്യം ആകാശപ്രദെശം സ്തുതി ദൈവം ഓൎക്കുക പുല്ല പുരുഷന്മാരുടെതലമുടി ഇന്നു പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും പുറപ്പാട മന്ദഹാസം എന്നിന്നു നിന്ദാ ഇന്നവ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും അൎദ്ധചന്ദ്രമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

മഃഖ്യമാനാമികാ നഖൌ തദംഗുഷ്ഠോപി പ
രസ്പരം ശ്ലിഷ്യൌകരെതൻ പ്രദൎശ്യ മുകു
ളസ്സകരൊമതഃ ഭക്ഷ്യാ വിയൊഗൌ ജംബലാ
ഹ നിതംബൊ പെദസോദരെന്ദ്രാ സ്യം
ഭൈക്ഷ്യാഖ്യബലം വെഗിപ്പിശാചഃ പുഷ്പിനി
ത്ത്യപി എകാദശ സമാമിഷ്ടാ സ്സംയുക്ത
മുഖരാഃ കരാഃ ത്രയ വിമതൊ ഭ്രമരൊ ര
ശ്മിഃ കൊപസ്സഞ്ജ ചകിതൌ ഗ്രീവാംഗേ
ഷം നിമേഷയൊ പിത്ര്യയുക്ത ഷകരാനവ നവ

നടുവിരലും മോതിരവിരലും പെരുവിരലും മടക്കി അവറ്റിന്റെ അഗ്രം തൊടുവാൻ ആരംഭിക്ക തക്കവണ്ണം നിൎത്തിയാൽ അതിന്നു മുകുളമുദ്ര എന്നു പെര — ഭക്ഷ്യവിരഹം കാന്താല താരപ്രദെശം വെദം സൊമ

രൻ ഇണ ഉരളുവെറോളുവൻ പിശാച പുഷ്ടി ഈ ൧൫ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും അനിഷ്ടൻ വണ്ടു രശ്മി കോപം നപ്ലൂത വളു കഴുത്ത തൊളുവളു നിഷേധം ഈ ൧൩ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും മുകുരമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

നമിതാ തൎജ്ജനീ യസ്യ സഖാംഗുഷ്ഠാ ഗ്രമ
ദ്ധ്യമായഃ ഗതൽഗാനം ജലം ഛത്രം ഭക്തി
കണ്ണുമനീഷിഭിഃ അസ്യ ഭ്രമരാഖ്യാസ്യ സം
യുക്താ ഖാപ്യുദഃ പക്ഷസമീരിതാഃ ഗന്ധ
ഷ്ട്വാ ജനനീതിശ്ച രോദനം നാട്യകോവി
ദൈഃ അത്ര ഭ്രമരാഖ്യാഖ്യ സംയുക്താ ശ്ച
താരസ്സമീരിതാഃ

ചൂണ്ടൻവിരൽ നടുവിൽ മടക്കിയാൽ അതിന്നു ഭ്രമരമുദ്ര എന്നു പേര — ചിറക പാട്ടു ജലം കട അനച്ച വികൾ ഈ ൯ പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ഗന്ധവ്വൻ ഉണ്ടാക യോഗം കരയുക ഈ ൪ പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടു ഭ്രമരമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

മദ്ധ്യമാനാമികാ പൃഷ്ഠ മംഗുഷ്ഠെന്ദ്രാ യദി
സ്പൃശെൽ അസൌ കനിഷ്ഠികാ കുഞ്ചിതാ
ച സൂചിമുഖകരസ്സസഃ ഭിന്ന മുല്പത്തനം
ലോകൊ ലക്ഷ്മീണാഃ പാതമന്യതഃ അത്ര ഖാ
സൊ ഭ്രശീഫിലം പാലൊ യുക്താ സ്സൂചീമു
ഖാദശ എകഃ കൎണ്ണം ജഘന്യശ്ച ബഹു
ക്തിഃ ശ്രവണം കലാ അത്ര പുരായമെതെ
രാജ്യശ്ച കിഞ്ചിത്സാക്ഷിഫിരാസനം ആഗ
ശ്ച ഗച്ഛ യുഗ്മായ സൂചീമുഖകരാ സ
താഃ അസ്യ ഷോഡശ ശൈവഫിനാട്യവൈദ്ദിഃ

ഭസംയുക്താ മനീഷിഭിഃ

നടുവിരലും മോതിരവിരലും മടക്കി അതുകളുടെ പുറത്ത പെരുവിരൽ ചെക്കുകയും ചെറുവിരൽ നില്പവണ്ണം മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്ന സൂചീമുഖമെന്ന പെര — ശേഷിച്ചത മെല്പെട്ടുകാട്ടുക ലോകം ലക്ഷ്മണൻ പതനം മറെറാന്ന മാംസം പുരികം ശിഖരിലും വാല ഇത ൧൦-പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ഒരുത്തൻ കഷ്ടം കുഡം അന്ന്യൻ ബഹുവചനം ചെവിക്കുലാ പറ ഇവൻ ഇവര കാൎയ്യം അല്പം സാക്ഷി നിരസിക്ക വാ എന്ന പൊ എന്ന ഇത ൧൩- പദാൎത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും സൂചീമുഖമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

മുകുളൊപാദ്ധികാ സ്പൃഷ്ട്വാ അംഗുഷ്ഠെന യദി
സ്ഥാസ്യ ശെൽ ന്യസ- യസ്യാസ്സു ദൃത്താ
സ്യാ ഞ്ഞെയഃ പല്ലവഃ സകരസ്തഃ പ
ദ്ര ചെയ്തശ്ശസ്ത്രം രൊക്തന്നെ നെത്രദീ
ൎഘിമാ ൭൦- മധ്യമഃ പരിഘഃ പ്രൊസാ
ജസ്സുശ്രംഗശ്ച വെഷ്ടനം സംയുക്താ പ
ല്ലവാഖ്യാ ദ്വി കരാ നവസ്മിരിതാഃ ൭൫ മ
ദം പദശ്ച ധൂമശ്ച പുഷ്പം വെത്രശ്ച
ശാലയഃ ആയുക്ത പല്ലവാഖ്യാ ദ്വി ചാഭ്യാഃ
ഷൾ സമുദീരിതാഃ ൭൭

പെരുവിരൽ മോതിര വിരലിന്റെ മുട്ട ചെൎത്താൽ അതിന്ന പല്ലവമുദ്ര എന്ന പെര — വജ്രായുധം കൊട്ടുവടി പന്തച്ചുവികൾ കണ്ണിന്റെ നീളം ചെത്ത നെയ്യവിഴക്ഷം ക്രിന്തം ജന്തുക്കളുടെകൊമ്പ ഇത ൧൦-പദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും മദം ചപ്പു പുക വാല പൂക്കൊല ധാന്യവിശെഷങ്ങൾ ഇത ൬-

ഘോരന്മാരുടെ ഒരു കൈകൊണ്ടും പല്ലവമുദ്രയിൽ കാ ട്ടുന്നു.-

അംഗുഷ്ഠഃ കുഞ്ചിതാകാരഃ പൂർവ്വാനി ര്യൂചാ
ശ്രുതിഃ യദി സ്യാൽ സകലാ പ്രോക്താഃ
ത്രിപതാകാ ഋഷിഭിഃ ത്രയ- അന്യമാനം
യാചനം ശരീരം യാചനം ബുധൈഃ ദ
ർശിതെ ത്രിപതാകാഖ്യാ സ്സംയുക്താ സ്സംസ്പൃ
ഷ്ടാകാഃ ൧൪

പെരുവിരൽ കുറഞ്ഞൊന്നു മടക്കി ചൂണ്ടാണിവിരലി ന്റെ ഒരു കുട്ടു പെയ്താൽ അതിനു ത്രിപതാകമുദ്ര യെന്നു പേര — അന്യമാനം ആദി എടൊ എന്ന പദ ന്നം ശരീരം യാചിക്ക മുതലായ പദങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടു ത്രിപതാക മുദ്രയിൽ കാട്ടുന്നു.-

മധ്യമാനാമികാ മദ്ധ്യമംഗുഷ്ഠോ യദി സം
സ്ഥാപയെൽ മൃഗശീർഷക മാഹ്വയം കഥി
തഃ കവിപുംഗവൈഃ ൧൫- അയുതക എ
വ മാഹ്വയം മൃഗേച പരമാത്മനി

നടുവിരലും മോതിരവിരലും അല്പം മടക്കി അവ റകളുടെ ഉള്ളിൽ നടുവിലെ രേഖയോട പെരുവിര ലിന്റെ തലതൊടിച്ചാൽ അതിന്നു മൃഗശീർഷക മുദ്ര എന്നു പേര — മൃഗം പരമാത്മാവ ഇന്ന പദങ്ങ ളെ മൃഗശീർഷക മുദ്രയിൽ കാട്ടുന്നു. ഇതുകൾ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ആകുന്നു.-

സ്യാചെൽ പ്രദേശിനിയത്ര രേഖാ മംഗു
ഷ്ഠ മധ്യഗാം ത്ര- കുഞ്ചിതാഞ്ചിതാ
ഗ്രേഷാ സ്സിംഹാസ്യാ വർദ്ധമാനകഃ ശ്രീ
കുണ്ഡലം ദന്തമാലാ ജ്ഞാനയോഗിച ൧൬

ഭിഃ ദൂര്യാ അംഗുഷ്ഠാഃ പിഹിതാ അന്യാഃ ഷൾ
സംയുതാ വർദ്ധമാനകാഃ ആവർത്താ നാഭി
കൂപൈരുപ ത്രയൊ പാദ്യാസ്യ സംയുതാഃ

ചുണ്ടൻ വിരല പെരുവിരലിന്റെ നടുവിലെ രെഖയിൽ വെക്കയും മറ്റുള്ള വിരലുകൾ ക്രമെണ പൊങ്ങിച്ചു മടക്കയും ചെയ്താൽ അതിന്നു വർദ്ധമാനകമുദ്ര എന്നു പെര — സ്ത്രീകളുടെ കണ്ഠലം രത്നമാല മുട്ടയൊഗി പെരുമ്പറ ആനക്കാരൻ ഈ ന്നു പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ചുഴിപ്പ നാഭിപ്രദെശം കിണറ ഈ ന്നു—പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും വർദ്ധമാനക മുദ്രയിൽ കാട്ടണം—

തർജ്ജനീ മദ്ധ്യമാം രെഖാം മംഗുഷ്ഠാ യ
ദി സംസ്പൃശെൽ കുഞ്ചിതൊദഞ്ചിതാശ്ചാ
ന്യാ അരാള സ്സകരസ്തഃ സ്മൃതാ ക്ഷൈവാവൃ
ക്ഷാന്ത്യ കിലശ്ച കശ്മീരാ ച്ഛായാകരഃ കരാഃ അ
രാളകാസ്സു പണ്ഡിതൈഃ കഥിതാ നാട്യകൊ
വിദൈഃ വൃഷ

പെരുവിരൽ ചുണ്ടൻവിരലിന്റെ നടുവിലെ രെഖയിൽ ചെർത്ത മറ്റുള്ള വിരലുകൾ പൊങ്ങിച്ചു മടക്കിയാൽ അതിന്ന അരാളമുദ്രയെന്നു പെര — ഗുഢൻ വൃക്ഷം കാറ്റ മൊട്ട മുള ഇവ് ഈ—പദാർത്ഥങ്ങളെ അരാള മുദ്രയിൽ കാട്ടണം— ഇതുകൾ രണ്ടുകൈകൊണ്ടു കാട്ടെണ്ടതാകുന്നു—

ഊൎദ്ധ്വനാള പതാകൌഃ പങ്കജം ഉല്പലം ച യ
ത്ര ചഃ ഊൎദ്ധ്വനാളാദിഭിഃ പ്രൊക്താഃ സദാ
പുഷ്പ മുനിപുംഗവൈഃ ധ്വജ തുരംഗശ്ച ഫ
ലം വൃക്ഷാശ്ച നവനീതം ഫിരൻ ബെഷ്

ഞാംഭോജമുന്നാഡ്യാഃ പൂർവ്വാസ്സൈവ
വ സംയുതാഃ സ്മൃതാഃ

വിരലുകളും വണ്ണാന്റെ (കൈട്ടകാലി) കാലുകളും പോലെ നിവർത്തിയാൽ അതിന്നു ഉണ്ണുനാഡിക എന്നു പെര—കത്തിര കായ നരി വെണ്ണ [illegible] വഴുതാ തിപ്പലി ഇവ ൭ പദാർത്ഥങ്ങളെ [illegible] കൊണ്ട് ഉണ്ണുനാഡികയെ കാട്ടുന്നു.

പഞ്ചാനാമംഗുലീനാഞ്ച യത്രഗ്രാഹിത്വതാ
ഭവെൽ നഷ്ടം ഘൃതപ്ലവിലയാ എ
ഷ്പ്യ കൃതാ ബൃഹൈ: [illegible] [illegible]
വാനരാമൃതിർ വിസതിക്തരൂ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ൧൭

അഞ്ചുവിരലുകളുടെയും അഗ്രങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം പൊന്താ [illegible] എന്നു പെര—കദംബൻ വാ [illegible] മറക്കുക ഇവ [illegible] പദാർത്ഥങ്ങളെ [illegible] യിൽ കാട്ടുന്നു.

മധ്യമാ തർജ്ജനീ മധ്യമംഗുഷ്ഠഃ പ്രവിശെ
[illegible] ശ്രേഷ്ഠാ സ്സന്നാമിതാ യത്ര സഹസ്ര
[illegible] വൃന്ദ കഞ്ചുകഃ കിങ്കരഃ ശ്ര
[illegible] ബാണ വിമോചനം ബന്ധ
[illegible] [illegible] സംയുക്തഃ കട
കാ [illegible] ൧൮

നടുവിരലിന്റെയും ചൂണ്ടാൻവിരലിന്റെയും നടുവിൽ പെരുവിരൽ ചെന്ന മറ്റുള്ള വിരലുകൾ മടക്കിയാൽ അതിന്നു കടകാമുഖം എന്നു പെര—കിരീടം [illegible] [illegible] [illegible] ശരം വിടുക കെട്ടു

ഈ ആറുപദാൎത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടു കടകാമുഖ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

* സംബന്ധായ വധിതന്യ ചതംസപു
ഷ്പകരസ്തു നിശ്ചയെ ശുകതുണ്ഡാഖ്യ ക
രഃ സംയുത ഏവഹി ഭവ്യ

സംബന്ധായവും ഹസ്തവും ഹംസപക്ഷമുദ്രയിൽ കാട്ടണം. നിശ്ചയമെന്നതു രണ്ടുകൈകൊണ്ടു ശുകതുണ്ഡമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

ഇതി ഹസ്തലക്ഷണദീപികായാം

പ്രഥമഃ പരിച്ഛേദഃ

സമാനമുദ്രാഃ

സമീപസമയൌ തുല്യൌ സദൃശൌ മാനവ
കൌ [illegible] സരോജതുല്യ [illegible]
തുല്യവദന വാരിധി വൃന്ദ ലാവണ്യ
ശ്രേഷ്ഠതുല്യ ചിത്രസ്ഥ സമാനകെ
ക്രൂരശത്രു സമകരൌ സമൌ സൈനിക
ശ്ലേഷ്മൌ [illegible] സമ [illegible] സ്വിന്ന
മൌ [illegible] തുല്യനിശ്വാസ ഗൎഗൌ അ
യശക [illegible] തുല്യ [illegible] തുല്യ [illegible]
ണാം [illegible] [illegible] [illegible] ഇ
[illegible] തുല്യ [illegible] നിശ്ച [illegible]
ഇതി [illegible] [illegible] സമാന [illegible]
[illegible] യുമൌ ഇത്യ [illegible] [illegible]
മൌ സമാനകെ [illegible] [illegible] തുല്യൌ

സ്ഥൈൎയ്യവിജയ ലക്ഷ്മീണാം ആസ്പദത്വാൽ
സഹശൈവൌച ഇത്യൎപ്പാലന കൎത്തൃ
ധാമജത്വേന ഇത്യൎഥഃ ഹ്രസ്വാന്തോപി
ധൈൎയ്യവാൻ ആഹ ഇത്യൎഥസ്ത്വാ ചൈവ
ശ്രൈഷ്ഠ്യ സമയാശേഷ ശാസ്ത്രമാസപക്ഷേണ
ഇത്യൎഥഃ ഹ്രസ്വാന്തോ ദീൎഘാന്തഃ സമാസത്തെന
ചരമഹ്രസ്വാന്തഃ ഇത്യൎയ്യാദി സമാസ
സ്ഥൂലസംഗതി സമാസേന ധന്യാന്തേന
സപ്തമ്യാദ്യന്ത സമാസേന പൂൎവാദികൾ
ഇത്യൎഥാഃ സമാസേന ഏകാഗ്രതയേന
വിസ്താരശബ്ദേന ഇത്യൎകൎഷപ്രകാരേണ
സമേന ആ സമാസേന പാരസ്യാദേന
ഇത്യൎത്ഥഃ ഗുണാദികൈ ബിംബബന്ധേന ച
ഇത്യൎഥേന സമ്പാദിപരീക്ഷകേന ആദി
മഹാനിവൃത്തിനാ ഇത്യൎ പൂൎവതരാദികൈ
സമ ഗോദക്ഷിണാ ഇത്യൎഥപൂൎവ
മൈത്രജകങ്കിങ്കരേണ ആ ശ്രീകാന്ത ഇ
ത്യൎഥപൂൎവേണ കിലസൂക്ഷ്മീസമാനകൈ
തന്മാത്രാനി ഇത്യൎഥേന കഥിതാനാദ്യ
വെളിച്ചം ൧൦൦

സമീപവും സമയവും — അസുരനും രാക്ഷസ
നും — പൊരുളും ജലവും — വരുണനും സൎപ്പവും —
സൌന്ദൎയ്യവും അലങ്കാരവും — മനസ്സും ബുദ്ധിയും — ക
പിനും ശത്രുവും — സേനയും ശൂദ്രനും — സിദ്ധനും
പാകവും — ദീൎഘശ്വാസവും എടുത്തൊണ്ടവിറച്ചു ശ
ബ്ദിക്കലും — ജയവും ബലവും — പുണ്യവും ധനവും —
ഇരിട്ടും രാത്രിയും — ഉപ്പും നിശ്ചയവും — അഗ്നീം മ

ദൃശ്യവും- ജലബിന്ദുവും അഭ്രവും- ജ്വാലയും പുകയും.
ധൎമ്മപുത്രനും ഭീമനും- നകുലനും ഭരതനും- അൎജ്ജു
നനും ലക്ഷ്മണനും- ശത്രുഘ്നനും സഹദേവനും- ല
ക്ഷണവും ലക്ഷ്യവും- കൊടിമരവും വടിയും- അഹങ്കാ
രവും യൌവനവും- മോഹാലസ്യവും വിവശതയും-
പാതാളവും ഗൃഹവും- മാസവും പക്ഷവും- സഭയും
ഭേരവും- കുത്തിനൊക്കയും കയറും- തൊട്ടകയും ഗ
തിയും- ധന്വനും ഗാണ്ഡീവനും- ശംഖവും വാദ്യവും
പൂജയും ഭക്തിയും- ബന്ധുവും ആശ്രയവും- വിചാ
രവും കിടക്കയും- കലങ്ങിയതെന്നും പരവശതയും-
ചാരപുരുഷനും സഞ്ചാരവും- ധനവും പൊന്നും-
ബിംബവും പലിശയും- സംശയവും വിപരീതവും-
ഭൂമിയും നിവൃത്തിക്കയും- പടങ്ങനും അകതനും- പ
ത്രവും തെക്കെമിക്കു- വണ്ണാനും ഭൃത്യനും- പരി
ഹാസകാട്ടിയും കടവും- കാററും സ്വപ്നിയും- ചുരുക്ക
വും വാട്ടവും- ഇവയെല്ലാം ഇരുനീരണ്ടായിട്ട ഇ
ല്ലഃകളെകൊണ്ടു കാട്ടെണ്ടതാകുന്നു-

നാഥഃ പിതാ ഗുരുസ്സൂര്യാ ലിലാടത്തൊന്ന
വാസ്സമാ ധൈൎയ്യാരംഭൈ സമൈത്രസ്യ സ
ഡുശ്ചിഹ്നം ഫലംനാഥഃ ഗ്രഹന്യൂനാരാ
ഗ വിശഹാസാ സ്സല്യാസ്സല്യകരാ സ്തതാഃ
പാപാപത്രായ ദൊഷാശ്ചതാകന്യാ ഹസ്ത ജ
ടായുഷഃ ഫല വിരംബെക്രമമന്ദാശ്ചതുല്യ
ഫാല്ഗുസ്സമീരിതാഃ വിഷാദെവ്യാധി ഭൊ
നി സമഹസ്ഥാനികവലം ഫല

നാഥൻ അച്ഛൻ ഗുരു- ലിലാടത്താ ഉത്സാഹം
ഉത്തമപ്പൊലെ ധൈൎയ്യം ആരംഭം- സിംഹം- ലക്ഷ്മി

ന്നാം ഫലം പുത്രതായും. സ്നേഹം അനുരാഗം പിശുന
ത്വം. ചാപാത്രചാപലം ദ്വേഷം. ഗരുഡൻ ഹംസം
ഔജ്ജ്വല്യം. താമരസം ക്രമം മുതലായതു. ഇതുകളൊക്കെ
ശ്ലേഷിച്ചു കാട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മിശ്രശ്ലേഷഃ

—:o:o:o:—

വൈധവ്യം സുരതം യുദ്ധം രാമസ്ത്രീതാനന്ദ്ര
ന്ത്യപിഹതേപ്യഥ സമാഖ്യാതാ ഫലശ്ലേഷ
കല്പിതാഃ [illegible]

വൈധവ്യം സംഭോഗം യുദ്ധം ശ്രീരാമൻ സ്ത്രീയെക്കൊടുക്കുക. ഇതു തന്ത്യപദാർത്ഥങ്ങളെ കടകമുള്ളകൊണ്ടും ശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടും കാട്ടുന്നു.

ഇന്ദ്രശ്രീപര ശ്ലിഷ്ടസ്യാൽ പ്രിയശ്ചഹം
സാസ്യശ്ലിഷ്ടകഃ ബ്രഹ്മാ കടകപക്ഷസ്യാ
ൽ ശിവസ്സ്യ രൂപശ്ലിഷ്ടകഃ [illegible]

ഇന്ദ്രനെ ശ്രീപരമുള്ളകൊണ്ടും ശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടും പ്രിയനെ ഹംസാസ്യമുള്ളകൊണ്ടും ശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടും ബ്രഹ്മാവിനെ കടകമുള്ളകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുള്ളകൊണ്ടും ശിവനെ രൂപശ്ലിഷ്ടമുള്ളകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുള്ളകൊണ്ടു കാട്ടുന്നു.

കർത്തരീ പദശ്ലിഷ്ട വിദ്യാധര ഉദാഹൃതഃ
യക്ഷസ്യ പക്ഷശ്ലിഷ്ടസ്യാൽ മത്സ്യ ചന്ദ്രാ
ർദ്ധശ്ലിഷ്ടകഃ [illegible]

വിദ്യാധരനെ കർത്തരീമുഖമുള്ള കൊണ്ടും ശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടും യക്ഷനെ ഹംസപക്ഷമുള്ളകൊണ്ടും ശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടും മത്സ്യത്തെ ശംഖത്ത അർദ്ധചന്ദ്രമുള്ളകൊണ്ടു

മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

കർത്തരീ കടകൌ ശൌര്യേ കാലുഷ്യമാസ്യ പതാ
കൌ ച പതാക കടകൌ മാസ്യം തഥൈവ
ഫലശൌസ്തഥാ ൰൩

ശൌര്യത്തെ കർത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കടകമുദ്രകൊണ്ടും പ്രമാദത്തെ ഹംസാസ്യമുദ്രകൊണ്ടും പതാകമുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരംതന്നെ ഗോവിനെയും കാട്ടണം–

കർത്തരീ കടകം കന്യാ ശ്രീവത്സം ശിഖരാം
ഗുലീ വർദ്ധമാനക ഹംസാസ്യ പ്രായ
രഃ പരികീർത്തിതഃ ൰൪

കന്യകയെ കർത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കടകമുദ്രകൊണ്ടും ശ്രീവത്സത്തെ ശിഖരമുദ്രകൊണ്ടും അംഗുലിമുദ്രകൊണ്ടും അധരത്തെ വർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും ഹംസാസ്യമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

പതാകമുഷ്ടീ ഹിംസായാം പ്രതിബന്ധ
സ്തഥൈവ ച പതാക മുകുളൌ ചാപ്പൌ സു
ഗ്രീവാംഗദ ബാലിനഃ . ൰൫

ഹിംസയെ പതാകമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരംതന്നെ തടവിനെയും സുഗ്രീവൻ അംഗദൻ ബാലി ഇവരെ പതാകമുദ്രകൊണ്ടും മുകുളമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

സ്വയംഷു ച ഹംസപക്ഷാസ്യഃ കിശോ ഹനൂ
മതോര്യ്യൗഃ പതാകാ കർത്തരീ ... പതാ
നം ശുകധരഃ ൰൬

ഹനുമാൻ തുടങ്ങിയ വാനരന്മാരെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടുമുള്ള ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും വേനൽത്തായും രാവു

ന്നെയും പതാക മുദ്രകൊണ്ടും കർത്തരീമുഖ മുദ്രകൊ
ണ്ടും കാട്ടണം.-

അഞ്ജലി കടകഃ ശ്രേഷ്ഠോ യോഗഃ പശ്ച
ച മുഷ്ടികഃ ഹംസഃ കടകശ്ശ്രാവ്യാ സ
ന്ത്യം ധർമ്മശ്ച സംസൃതിഃ

യാഗത്തെ അഞ്ജലിമുദ്രകൊണ്ടും കടകമുദ്രകൊണ്ടും സേതുത്തെയും ധർമ്മത്തെയും പശ്ചമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടി മുദ്രകൊണ്ടും സംസൃതിയെ കടകമുദ്രകൊണ്ടും ശ്രാവ്യ മുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

മുദ്രമുഷ്ടിഃ പിതാ തദ്വൽ സേനാപതിരി
തീരിതഃ മാതാ കടകപക്ഷസ്യാൽ സ ഏ
വച സഖീമതഃ ൧൨൨

പിതാവിനെ ശ്രാവ്യമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടി മുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരം തന്നെ സേനാപതിയെയും മാതാവിനെ കടകമുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരം തന്നെ സഖിയെയും കാട്ടണം.-

മുദ്രാപതാക ശ്ലേഷണം സ്യാൽ ഹൃദ്യം പക്ഷ
പതാകകഃ കാന്തം ഭാര്യാ വിവാഹശ്ച ഹം
സാസ്യമുകുള മുഷ്ടികഃ ൧൨൩

ലക്ഷണത്തെ ശ്രാവ്യമുദ്രകൊണ്ടും പതാകമുദ്രകൊണ്ടും ഹൃദയ സന്തോഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന പദാർത്ഥത്തെ ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും പതാകമുദ്രകൊണ്ടും കാന്തം ഭാര്യാ വിവാഹം ഇവകളെ മുകുളമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.-

താർക്ഷ്യഃ ശിഖര ദൈത്യാ മന്ത്രം മുകുള ടേ
കഃ വർദ്ധമാനാഞ്ജലിരതം വിക്രീഡാ ക
ടകാഞ്ജലി ൧൨൪

ഗരുഡനെ ശിഖരമുദ്രയുടെ ഒരുഭേദംകൊണ്ടും തീ
ന്നാതെ മുകുള മുദ്രയുടെ ഒരുഭേദംകൊണ്ടും. രത്നത്തെ വ
ർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും അംഗുലിമുദ്രകൊണ്ടും ക്രിയയെ
കടക മുദ്രകൊണ്ടും അഞ്ജലി മുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടുന്നു

സൂചീ മുഖാഞ്ജലീ ശ്രിത്രം പൈതൃത്വ പുത്രാ
വ്യാഹരന്തെ കർത്തരീമുഖ മുദ്രാഖ്യൈ പു
ത്രീ കടക സൂചികാ ൪൪൫

വിശേഷമെന്ത സൂചീമുഖ മുദ്രകൊണ്ടും അഞ്ജലി മു
ദ്രകൊണ്ടും പുത്രനെയും പുത്രൻ്റെ പുത്രനെയും കർത്തരീ
മുഖമുദ്രകൊണ്ടും മുദ്രാഖ്യമുദ്രകൊണ്ടും പുത്രിയെ കടക
മുദ്രകൊണ്ടും സൂചീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടുന്നു-

വർദ്ധമാനക ഹംസാസ്യാഭ്യാം ബുധൈഃ പിതൃ
ഷ മിഷ്യതെ മുദ്രാഖ്യ പല്ലവൌ ബാഹു രു
പായഃ പരികീർത്തിതഃ ൪൪൬

അതിനെ വർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷ
മുദ്രകൊണ്ടും ബാഹുവെയും ഉപായത്തെയും മുദ്രാഖ്യമു
ദ്രകൊണ്ടും പല്ലവമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടുന്നു-

കടകാഭ്യാം കരഃ പ്രായഃ സ്ത്രീതൈ നാവൃത്തയോ
ജയെൽ കടകെ മകരൊ ചൈത സ്സുന്ദരീപ
രികീർത്തിതഃ ൪൪൭

സ്ത്രീതത്തിങ്കൽ മിക്കവാറും കടക മുദ്രയെരണ്ടാക്കി
ന്നു- സുന്ദരിയെ കടകമുദ്രകൊണ്ടും മകരമുദ്രകൊണ്ടും
കാട്ടുന്നു-

നാശസ്സുമുഷ്ടിഭേദസ്യാൽ മദ്ധ്യം ശിഖരപ
ക്ഷകഃ പതാകഃ കർത്തരീ ഹംസാസ്യൌ യുവരാ
ജ ഇതിസ്മൃതഃ ൪൪൮

നാശത്തെ മുഷ്ടിമുദ്രയുടെ ഒരുഭേദംകൊണ്ടും മദ്ധ്യ

ത്ത ശിഖരമുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും യുവരാജാവിനെ പതാകമുദ്രകൊണ്ടും കർത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

സംയുക്ത ഹംസപക്ഷാഭ്യാം ശംഖം സ്യാ
ദഥ സന്തോഷ ഹംസാസ്യ പക്ഷമുദ്രാഭ്യാം
ശേഷം സംയുതമുഷ്ടികം ൧൨൩

ശംഖത്തെ ഒന്നിച്ചുചേർത്തിരിക്കുന്ന ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും സന്തോഷത്തെ ഹംസാസ്യപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും മുദ്രാഖ്യമുദ്രകൊണ്ടും ശേഷത്തെ തമ്മിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്ന മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

കർത്തരീമുഖ ഹംസാസ്യൈഃ ശംഖസ്സോപാന
വേണവഃ സ്തു സംയുക്ത മുദ്രാഭ്യാം നാ
സികാ വർദ്ധമാനകൈഃ ൧൨൪

ശംഖം സോപാനം വേണു ഇവയെ ഒന്നിച്ചുചേർത്ത കർത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കണ്ണുകളെ തമ്മിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്ന മുദ്രാഖ്യമുദ്രകൊണ്ടും നാസികയെ വർദ്ധമാനകമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-

ഹംസാസ്യാ മണ്ഡലേ ഹംസ ആളുകൊ
ഹംസപക്ഷകഃ ശൈവലംച തഥൈ
വാഹുഃ സ്യാൽ ശരത്ര്യ വിരാമമാഃ ൧൨൫

മണ്ഡലത്തെ ഹംസാസ്യമുദ്രകൊണ്ടും ആളുകളെയും പച്ചി(ചണ്ടി)യെയും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

ലതാ സർപ്പശിരോ സ്യാൽ സൂചീമുഖ
സ്സൂചീ ... ശിഖര നാമതി വി
ലങ്ഘനം വിരുദ്ധമുദ്ര ൧൨൬

ലതാസർപ്പത്തിനെ എല്ലാവിരലും ശിഖരമുദ്രകൊ

ദം സൂചിക്കുവാൻകൊണ്ടും കാട്ടണം

പ്രായശ്ശ്രോപ്രാകൃതാ മിശ്രഛന്ദോ നാട്യശാ
സ്ത്രോക്തവർത്തനാ ശേഷാന്യ ഛന്ദാ
ജ്ഞാതവ്യാ വിദുഷാമിന്ദ്യ മർദ്ദനാൽഭവേൽ

മിക്കവാറും സമ്മിശ്രങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഛന്ദസ്സുകളു ശാസ്ത്രത്തിന്നനുസരിച്ചു പറഞ്ഞ ശേഷമെല്ലാം കിടവിയെണ്ടതാകുന്നു-

ഇതിഛന്ദോലക്ഷണ ദീപികായാം

ദ്വിതീയഃ പരിച്ഛേദഃ

(സമ്പൂർണ്ണം)

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി